

Nagyon szeretek főpróbára járni. Kiváltképp délelőtti főpróbára. Ahol szinte kizárólag nyugdíjasok vannak. Kávénenikék és elvétve köztük bácsikák. Miattuk szeretem a főpróbát. Azért, mert ők szeretik a színházat. Tömegesen állnak a pénztár előtt, olykor a bejáratnál, kinn a téli fagyban. Túlekednek a jegyért. Közben csevegnek. Dől belőlük a szó. Színházi pletykák természetesen. Mindent tudnak, mindenről értesültek, mindent továbbadnak. Leginkább persze azt, hogy mikor, hol vannak főpróbák. Mikor hová mehetnek, hol találkozhatnak legközelebb.

S a véleményüket sem rejtik véka alá. Úgy viselkednek, mint a gyerekek. Igaz, a jól nevelt gyerekek. Tudják, hogyan kell a színházban viselkedni, legfőképpen olykor megfelekeznek róla. Az élmény fölébe kerekedik a sok évtizedes gátlásoknak. A szünetben hangosan eszmét cserélnek a látottakról. Roppant tanulságos megfigyeléseik vannak. Nem eszmékről, spekulatív értékekről, hanem élményekről számolnak be. Nem üzenetet, mondanivalót, hanem lát-

Főpróba

ványt, hangzást, szóval gyönyörűséget keresnek.

A színháziak azonban nem szeretik, ha az újságíró főpróbára jár. Úgy gondolják, más az az előadás, mint a többi. Úgy hiszik, ez a publikum más légből teremt, s ebben igazuk is van. De azt is hiszik, hogy a bemutatóra sokkal jobb lesz az előadás. Ebben viszont alighanem tévednek. Csak annyi a különbség, mint bármely előadás esetében. Mert valamelyes hullámszó mindig van. S a közönség is minden alkalommal más. Es egyáltalán nem hiszem, hogy a bemutatói népség a legjobb közülük. Megecsik, hogy éppen a főpróba kávénenikéi adnak különös feszültséget a játéknak.

A *Sírkő és kakaó*t, **Eörsi István** darabját például bizonyára mindenki ellenjavalltnak vélné számukra. S kiváltképp abban az erőteljes előadásban, amelyet maga a szerző rendezett az Asbóth utcában. Nemcsak azért, mert egy öregasszonyt igyekeznek benne eltenni láb alól lakótársai, ha-

nem mert valójában nem is erről szól a darab. S amiről szól, azt inkább élük, mintsem értük. Ugyan miért jutna eszükbe a hatalom természetrajza, az alattvalói magatartás, meg a rendszerváltással sem eltűnő struktúrák és reflexek sokasága? S miért ne gondolnának folyvást önmagukra? Egyszerűen csak arra, hogy az idő könyörtelenül halad.

Az előadás különben kitűnő, hosszabban is méltatnám, ha nem tartanék attól, hogy a színháziak szememre vetik, már megint a főpróbáról írok. A szerző rendezőként is bebizonyította, hogy nálunk ma már talán csak ő érti igazán a brechti színházat, *Helyey László*, *Kubik Anna*, *Újvári Zoltán*, *Tóth József*, *Kassai Károly* és *Szilágyi Zsuzsa* pedig hihetetlenül pontosan, energikusan és átélten valóította meg elgondolásait. A kávénenik nem zavarták őket. Sőt talán a feltételezett – és a nézőtérrel innen-onnan tényleg érezhető – ellenállás még fokozottabb ésszpontosításra készítetett. Régen láttam ilyen feszes, átütő erejű produkciót.

Pedig csak főpróba volt.

Zappe László